

Sygn. akt VII U 560/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 lutego 2018 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Zbigniew Szczuka

Protokolant: Paulina Filipkowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 23 lutego 2018 r. w Warszawie

sprawy E. O.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o rentę socjalną

na skutek odwołania E. O.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 26 kwietnia 2017 r. znak: (...)

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

W dniu 8 maja 2017 r. **E. O.** złożyła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziału w W. z dnia 26 kwietnia 2017 r.

znak: (...) na podstawie której odmówiono przyznania jej renty socjalnej.

W uzasadnieniu odwołania E. O. wskazała, że skarżona decyzja nie jest w pełni prawdziwa, gdyż według przedstawionych przez nią dokumentów nie uwzględniono orzeczenia lekarza orzecznika ZUS z 10 lutego 2017 r., który stwierdził, że jest ona całkowicie niezdolna do pracy. Odwołująca wyjaśniła również, że znajduje się w bardzo trudnej sytuacji życiowej, zdrowotnej i materialnej, gdyż jest chora, nie ma żadnych środków niezbędnych do zaspokojenia najpotrzebniejszych warunków i zakup niezbędnych leków,

a ponadto jest całkowicie niezdolna do pracy i samodzielnej egzystencji. Odwołująca wniosła o dokładne rozpoznanie wniosku i przyznanie jej jakiegokolwiek świadczenia rentowego (odwołanie k. 2 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 16 maja 2017 r. **Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.** wniósł o oddalenie odwołania E. O. na podstawie

art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Uzasadniając swoje stanowisko w sprawie organ rentowy powołał się na treść art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej i wskazał, że w toku postępowania zainicjowanego wnioskiem odwołującej o rentę socjalną ustalono, że odwołująca jest całkowicie niezdolna do pracy w okresie od 5 lutego 2015 r. do 28 lutego 2022 r., jednakże niezdolność ta nie pozostaje w związku z naruszeniem sprawności organizmu powstałym przed ukończeniem 18 roku życia lub w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej (odpowiedź na odwołanie k. 3 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W styczniu 2017 r. odwołująca E. O. ubiegała się w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. o rentę z tytułu niezdolności do pracy. W toku postępowania organ rentowy ustalił, że odwołująca jest:

- częściowo niezdolna do pracy w okresie od 14 listopada 2011 r. do 4 lutego 2015 r.,
- całkowicie niezdolna do pracy w okresie od 5 lutego 2015 r. do 28 lutego 2022 r.,
- niezdolna do samodzielnej egzystencji w okresie od 17 kwietnia 2015 r. do 28 lutego 2022 r.

Decyzją z dnia 27 lutego 2017 r. odmówiono jej prawa do ww. świadczenia rentowego ze względu na brak posiadania przez odwołującą okresów składkowych i nieskładkowych w ostatnim 10-leciu przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy (odpowiednio 2 lata i 24 dni oraz 3 lata, 4 miesiące i 3 dni) oraz ze względu na fakt, iż niezdolność do pracy nie powstała w okresie zatrudnienia lub nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tytułu ubezpieczenia (ustalo w dniu 15 maja 2012 r.)
(akta rentowe – tom III).

W dniu 5 marca 2017 r. E. O. złożyła w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziale w W. wniosek o rentę socjalną. Po rozpoznaniu wniosku organ rentowy wydał w dniu 26 kwietnia 2017 r. decyzję znak: (...) na podstawie której odmówił jej prawa do renty socjalnej wskazując, że choć w toku postępowania ustalono, że jest ona całkowicie niezdolna do pracy od 5 lutego 2015 r. do 28 lutego 2022 r., to niezdolność ta nie pozostaje w związku z naruszeniem sprawności organizmu przed ukończeniem 18 roku życia lub w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej – przed ukończeniem 25 roku życia lub w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej (wniosek o rentę socjalną k. 1-9 a.r. tom IV, decyzja ZUS z 26.04.2017 r. k. 17 a.r. tom IV).

W toku postępowania Sąd dopuścił dowody z opinii biegłych sądowych lekarzy specjalistów z zakresu chirurgii naczyniowej, diabetologii i nefrologii celem ustalenia stanu zdrowia odwołującej, a w przypadku stwierdzenia naruszenia sprawności organizmu wskazania daty jego powstania (k. 6 a.s.).

Na podstawie zebranej w sprawie dokumentacji medycznej oraz w oparciu o opinie biegłych sądowych Sąd ustalił, że u odwołującej rozpoznano następujące schorzenia: cukrzyca typu 2 leczona insuliną, schyłkowa niewydolność nerek leczona hemodializami, nadciśnienie tętnicze, miażdżyca kończyn dolnych, otyłość patologiczna, padaczka, niedokrwistość wtórna, wtórna nadczynność przytarczyc. W swoich opiniach biegli wskazali, że u odwołującej stwierdzono zaawansowane zmiany miażdżycowe w tętnicach kończyn dolnych w listopadzie 2011 r. W kolejnych latach odwołująca była wielokrotnie hospitalizowana: pobyty w szpitalu miały miejsce na przełomie grudnia 2011 r. i stycznia 2012 r., okresu od czerwca do lipca 2014 r., a także na przełomie marca i lipca oraz października 2016 roku. W trakcie pobytów w szpitalu odwołująca była wielokrotnie poddawana zabiegom trombektomii, embolektomii oraz endarerektomii tętnic biodrowych obu kończyn. W sierpniu 2017 r. u odwołującej stwierdzono krytyczne niedokrwienie lewej nogi, w efekcie czego dokonano jej amputacji na poziomie uda. Cukrzyca jest leczona insuliną od 2008 r. Schyłkowa niewydolność nerek leczona od kwietnia 2015 r. przy pomocy hemodializy trzy razy w tygodniu. W kwietniu 2016 roku wykonano resekcję nerki lewej z powodu rozpoznanego schorzenia onkologicznego – raka jasnokomórkowego nerki.

W ocenie biegłych sądowych występujące stan zdrowia odwołującej przejawia się jako zespół wielochorobowości, na którą składa się patologia kilku narządów i układów, które oddziałują na siebie wzajemnie w sposób niekorzystny i nawzajem się potęgują. Odwołująca wymaga systematycznego leczenia przeciwcukrzycowego, okresowej weryfikacji dawek leków, edukacji diabetologicznej oraz redukcji wagi ciała. W opinii biegłych diabetolog i chirurga naczyniowego biegłych odwołująca jest całkowicie niezdolna do pracy od kwietnia 2014 r. do lutego 2022 r. Biegła nefrolog wskazała, że w jej ocenie odwołująca jest trwale całkowicie niezdolna do pracy. Biegli wskazali również, że stwierdzona

u odwołującej niezdolność do pracy nie pozostaje w związku z naruszeniem sprawności organizmu przed 18 rokiem życia lub przed 25 rokiem życia (opinie biegłych sądowych: diabetolog k. 25-27 a.s., chirurga naczyniowego k. 48-49 a.s., nefrolog k. 53-56 a.s., dokumentacja medyczna odwołującej – akta rentowe oraz akta sprawy k. 35-47 a.s.).

E. O. posiada orzeczenie o stopniu niepełnosprawności w stopniu znacznym, symbol 11-I, 09-M oraz 05-R, datowany od 17 sierpnia 2017 r. (orzeczenie o niepełnosprawności k. 74 a.s.). Ponadto Sąd ustalił, że odwołująca posiada wykształcenie podstawowe, nie uczęszczała do szkoły ponadpodstawowej (oświadczenie odwołującej k. 13 a.r. tom IV, kwestionariusz dotyczący okresów składkowych i nieskładkowych oraz dokumenty potwierdzające zatrudnienie – akta rentowe tom II).

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny w oparciu o zebrany w sprawie materiał dowodowy, obejmujący dowody z dokumentów, w tym w szczególności dokumentację medyczną odwołującej, jak również opinie biegłych sądowych z zakresu diabetologii, chirurgii naczyniowej oraz nefrologii. Treść dowodów nie nasuwała zastrzeżeń co do ich wiarygodności, same zaś dowody nie były kwestionowane przez strony postępowania.

W tych okolicznościach Sąd uznał zebrany materiał dowodowy za wystarczający do rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie E. O. od skarżonej decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych było niezasadne.

Spór w niniejszej sprawie koncentrował się wokół prawa odwołującej do renty socjalnej. Warunki przyznania osobie prawa do renty socjalnej zostały precyzyjnie określone w stosownych regulacjach z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 982). Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało:

- 1) przed ukończeniem 18 roku życia,
- 2) w trakcie nauki w szkole lub szkole wyższej – przed ukończeniem 25 roku życia,
- 3) w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Osobie, która spełnia warunki określone w ust. 1 przysługuje renta socjalna stała, jeżeli całkowita niezdolność do pracy ma charakter trwały lub renta socjalna okresowa, jeżeli niezdolność do pracy ma charakter okresowy.

Przepis art. 15 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej zawiera odesłanie ustawowe do stosownych przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. 2017 r. poz. 1383 – dalej również jako ustawa emerytalna), z zaznaczeniem, że przepisy te stosuje się odpowiednio. Odesłanie to obejmuje między innymi art. 12 ustawy emerytalnej zawierający definicję niezdolności do pracy. Zgodnie z treścią tego przepisu niezdolną do pracy w rozumieniu ustawy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy; natomiast osobą częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji.

Zaznaczyć należy, że niezdolność do pracy jest kategorią ubezpieczenia społecznego łączącą się z całkowitą lub częściową utratą zdolności do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu bez rokowania jej odzyskania po przekwalifikowaniu

(art. 12 ustawy emerytalnej). Przy ocenie stopnia i trwałości tej niezdolności oraz rokowania, co do jej odzyskania uwzględnia się zarówno stopień naruszenia sprawności organizmu, możliwość przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji,

jak i możliwość wykonywania pracy dotychczasowej lub podjęcia innej oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne ubezpieczonego (art. 13 ust. 1 ustawy emerytalnej) (wyrok Sądu Najwyższego z 28 stycznia 2004 roku, II UK 222/03). Przesłanka niezdolności do jakiegokolwiek pracy odnosi się do każdego zatrudnienia w innych warunkach niż specjalnie stworzone na stanowiskach pracy odpowiednio przystosowanych do stopnia i charakteru naruszenia sprawności organizmu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2000 roku, II UKN 134/00 i z dnia 7 września 1979 r., II URN 111/79). Ze względu na specjalistyczny charakter wiedzy wymaganej przy ocenie rodzaju schorzeń i stopnia ich zaawansowania decydujących o zdolności danej osoby do pracy, sąd zobligowany jest oprzeć się na opinii biegłych i nie może dokonywać ustaleń we wskazanym powyżej zakresie wbrew wnioskowi wynikającym z prawidłowo sporządzonych i uzasadnionych opinii biegłych sądowych (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 22 marca 2017 r. III AUa 476/16).

W niniejszej sprawie było bezsporne, że E. O. jest osobą całkowicie niezdolną do pracy co najmniej do dnia 28 lutego 2022 r. Ustalenia w tym zakresie zostały poczynione w pierwszej kolejności przez organy orzecznicze Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz potwierdzone przez biegłych sądowych, którzy sporządzili opinie na rzecz niniejszej sprawy. Sporną pozostawała zaś kwestia momentu powstania tej niezdolności.

W ocenie organu rentowego całkowita niezdolność do pracy odwołującej miała początek w dniu 5 kwietnia 2015 r., a tym samym nie powstała w okresie, o którym mowa w art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej.

Renta socjalna ma charakter świadczenia zabezpieczającego, a jej celem jest kompensowanie braku możliwości nabycia uprawnień do świadczeń z systemu ubezpieczenia społecznego ze względu na to, że całkowita niezdolność do pracy powstała przed wejściem

na rynek pracy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2010 r. II UK 172/09). Wykładnia logiczno-językowa art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej pozwala na stwierdzenie, że całkowita niezdolność do pracy, jako przesłanka nabycia prawa do renty nie musi powstać w okresach wymienionych w punktach 1-3 tego przepisu. Okresy wymienione w tej części przepisu odnoszą się bowiem do powstania naruszenia sprawności organizmu, a nie do powstania całkowitej niezdolności do pracy. Wynika to z posłużenia się przez ustawodawcę zaimkiem "które", użytym w rodzaju nijakim w sformułowaniu "...z powodu naruszenia sprawności organizmu, które...", co nakazuje odnieść okresy wymienione w punktach 1-3 do naruszenia sprawności organizmu, a nie do całkowitej niezdolności do pracy. Gdyby bowiem intencją ustawodawcy było odwołanie się w zakresie okoliczności wskazanych w punktach

1-3 analizowanego przepisu, do daty powstania całkowitej niezdolności do pracy, to posłużyłby się, co oczywiste, rodzajem żeńskim tego zaimka ("która"). Taka interpretacja wskazanego przepisu jest oczywistym wnioskiem wynikającym z jego językowego brzmienia przy założeniu racjonalnego ustawodawcy. Ponadto pojęcia "całkowita niezdolność do pracy" i "naruszenie sprawności organizmu" nie są tożsame. Można więc stwierdzić, że całkowita niezdolność do pracy i naruszenie sprawności organizmu mogą powstać w różnych momentach. Możliwe jest więc, że całkowita niezdolność do pracy powstanie później niż naruszenie sprawności organizmu. Należy wręcz przyjąć, że następstwo w tym zakresie jest czymś oczywistym. Może się bowiem zdarzyć, że zmiany chorobowe u osoby, u której doszło do naruszenia sprawności organizmu, nasiliły się do tego stopnia, że uniemożliwią jej wykonywanie jakiegokolwiek pracy (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 24 czerwca 2016 r. III AUa 2057/14).

W kontekście powyższego Sąd analizował, czy naruszenie sprawności organizmu odwołującej, które wywołało jej niezdolność do pracy w stopniu całkowitym, powstało

w którymś z terminów, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej.

W tym też celu przeprowadził w toku postępowania dowody z opinii biegłych sądowych

z zakresu diabetologii, chirurgii naczyniowej oraz nefrologii celem ustalenia stanu zdrowia odwołującej oraz momentu powstania naruszeń sprawności organizmu. Z oświadczeń odwołującej udzielonych w toku postępowania przed organem rentowym wynika,

że zakończyła edukację na poziomie podstawowym i nie kontynuowała nauki w szkole wyższej, tym samym dla stwierdzenia, że przysługuje jej prawo do renty socjalnej konieczne było stwierdzenie, że do stopnia naruszeń organizmu wywołującego całkowitą niezdolność do pracy doszło przed ukończeniem przez nią 18-ego roku życia.

Jak wynika z opinii biegłych sądowych odwołująca od wielu lat cierpi na liczne schorzenia, takie jak miażdżyca, niedokrwienie kończyn dolnych, cukrzyca czy też niewydolność nerek. Schorzenia te, współwystępując wywołują u odwołującej niezdolność

do pracy w stopniu całkowitym, zaś w zgodzie z ustaleniami organów orzeczniczych ZUS, w latach wcześniejszych (od listopada 2011 r. – krytyczne niedokrwienie lewej nogi) uzasadniały uznanie odwołującej za osobę częściowo niezdolną do pracy. Stan zdrowia odwołującej, mimo poddania jej częstym hospitalizacjom i intensywnemu procesowi leczenia, obejmującemu również leczenie operacyjne związane z udrażnianiem tętnic udowych,

ulegał stopniowemu pogorszeniu. W ocenie Sądu powyższe okoliczności nie potwierdzają jednak, aby do stopnia naruszeń organizmu odwołującej wywołującego całkowitą niezdolność do pracy doszło przed osiągnięciem przez nią 18-ego roku życia. Biegli w sposób jednoznaczny wskazali, że daty początkowej naruszenia stopnia sprawności organizmu odwołującej należy upatrywać w stwierdzeniu u niej schyłkowej niewydolności nerek

w kwietniu 2015 roku oraz skierowaniu odwołującej na leczenie przy pomocy hemodializy. Sąd podzielił stanowisko biegłych, gdyż ich wnioski w tym zakresie były zbieżne

i znajdowały oparcie o zebraną w sprawie dokumentację medyczną odwołującej. W materiale dowodowym brak okoliczności pozwalających na stwierdzenie, że rozpoznany u odwołującej zespół wielochorobowy, czy też choćby poszczególne schorzenia składające się na ten zespół lub ich objawy istniały przed osiągnięciem przez nią wieku pełnoletniego, natomiast Sąd

nie może natomiast czynić ustaleń sprzecznych z opinią biegłego, jeśli jest ona prawidłowa

i jeżeli odmienne ustalenia nie mają oparcia w pozostałym materiale dowodowym

(por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 18 września 2014 r., I UK 22/14; 24 czerwca 2015 r., I UK 345/14, także wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 14 września 2017 r.,

III AUa 258/17).

W tych okolicznościach Sąd uznał odwołanie E. O. za niezasadne.

O ile nie można wykluczyć, że w związku ze stwierdzonymi u niej schorzeniami –

w szczególności w świetle uzyskanych w toku postępowania informacji o przebytej operacji amputacji lewej nogi, resekcji lewej nerki czy też konieczności poddawania się hemodializie – odwołująca znajduje się w trudnej sytuacji życiowej, czego Sąd nie kwestionuje, o tyle ze względu na brak spełnienia warunku powstania stopnia naruszenia stopnia organizmu

w okresie, o którym mowa w art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnym nie ma podstaw

do przyznania odwołującej prawa do wnioskowanego świadczenia rentowego. Na powyższe stwierdzenie nie miało wpływu przedłożenie przez odwołującą orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności, które jedynie potwierdza diagnozę biegłych i organów orzeczniczych ZUS co do stanu zdrowia odwołującej, nie daje jednak żadnych podstaw do stwierdzenia, że stwierdzona u niej niezdolność do pracy została spowodowana okolicznościami, które miał miejsce przed 18-m rokiem życia.

Mając na względzie powyższe Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

SSO Zbigniew Szczuka

Zarządzenie: (...)

(...)